EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 12.10.2011
KOM(2011) 669 lõplik

KOMISJONI TEATIS

Stabiilsus- ja majanduskasvu tegevuskava

„Kinnitame oma pühendumust eurole ja sellele, et teeme kõik vajaliku kogu euroala ja selle liikmesriikide stabiilsuse tagamiseks."

(Euroala liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide ning ELi institutsioonide avaldus, 21. juuli 2011)

SISSEJUHATUS

EL peab edaspidise stabiilsuse ja majanduskasvu saavutamiseks kohe ja praegu kõiki tema kasutuses olevaid võimalusi täielikult ära kasutama. Viimase kaheksateistkümne kuu jooksul on tehtud mitmeid kaugeleulatuvaid otsuseid. Euroala ja kogu ELi suhtes usalduse taastamiseks tuleb kõnealused otsused omavahel integreerida ja täide viia. Kriis võib muutuda krooniliseks. Vajadus leida lahendus riigivõla jätkusuutlikkust, pangandussüsteemi stabiilsust ja ELi majanduskasvu väljavaateid hõlmava nõiaringi lõhkumiseks on olulisem kui kunagi varem. Käesolevas dokumendis esitatud tegurid on omavahel seotud ning neid tuleb soovitud mõju saavutamiseks ühiselt rakendada võimalikult kiiresti. Ükski tegur ei ole omaette piisavalt tugeva toimega, et praegusele kriisile lahendus leida. Ainult üheskoos ja üheaegselt rakendatuna mõjuvad nad veenvalt tõestamaks, et EL suudab:

1. leida Kreeka probleemidele lõpliku lahenduse

2. tõhustada euroala kriisi vastu suunatud kaitsevahendeid

3. tugevdada pangasüsteemi rekapitaliseerimise teel

4. võtta kiiresti kasutusele stabiilsust ja majanduskasvu soodustav poliitika

5. luua tugevama ja integreerituma majandusjuhtimise

1. KREEKA PROBLEEMIDELE LÕPLIKU LAHENDUSE LEIDMINE

Kreekaga seotud jätkuvad kahtlused on aidanud märkimisväärselt kaasa usalduse vähenemisele euroala majandusliku stabiilsuse suhtes tervikuna. Need kahtlused tuleb viivitamata ja lõplikult kõrvaldada.

Olenevalt ELi/EKP/IMFi kolmiku hindamise tulemustest, on meetmed järgmised:

- Eeldusel, et praegune abikava edeneb taas vastavalt planeeritule, tuleb Kreekale kuues osamakse välja maksta.

- Kreekale tuleb leida euroala sees püsiv lahendus tõhusa teise kohandamiskava abil, mis põhineb asjakohasel rahastamisel erasektori osalusel koos avaliku sektoriga ning mis toetub tõhusale rakendamisele ja järelevalvele.

- Kreeka küsimustega tegeleva komisjoni töörühma pidev toetus, millega toetatakse kava täielikku ja õigeaegset rakendamist ning suunatakse olemasolevad struktuurifondid konkurentsivõime tugevdamisse ja majanduskasvule naasmisse.

2. EUROALA KRIISI VASTU SUUNATUD KAITSEVAHENDITE LAIENDAMINE

Euroala liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid ning ELi institutsioonid taaskinnitasid alles 21. juulil 2011 oma otsust jätkata riikide toetamist abikavade alusel kuni need on suutelised ise turule naasma, tingimusel et kõnealuseid abikavasid rakendatakse edukalt. Rõhutati, et erasektori kaasatuse osas tuleb Kreeka puhul kasutada erakordset ja unikaalset lahendust.

Euroala käsutuses peavad olema kõik olemasolevad vahendid, et astuda vastu mis tahes kriisidele tulevikus. Vajalike vahendite olemasolu laiendaks alternatiivsete lahenduste valikut, pakkudes samal ajal turulosalejatele äärmiselt vajalikku kindlustunnet. Hiljutised otsused luua Euroopa Finantsstabiilsuse Fond ja Euroopa stabiilsusmehhanism on pikaajalise töö tulemus, kuid neid tuleb siiski veel täiustada ja täiendada.

Esimese sammuna tuleb kiiresti ellu viia euroala tippkohtumisel märtsis ja 21. juulil 2011 tehtud otsused, et suurendada Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (samuti Euroopa stabiilsusmehhanismi) paindlikkust ja tõhusust, järgmistel eesmärkidel:

- Ennetav abikava. Juurdepääs sellistele kanalitele peaks taotlevate liikmesriikide puhul sõltuma tingimustest, kõnealused riigid peavad nõustuma järkjärgulise makromajandusliku kohanduskavaga, mille suhtes tuleb eelnevalt konsulteerida komisjoni ja Euroopa Keskpangaga. Vaja on tugevamat järelevalvet ja seiret, milles oleks võimalik poliitiliselt kokku leppida ning mis oleks võimalik lisada stabiilsuse ja kasvu pakti tegevusjuhendile.

- Liikmesriikide pankade rekapitaliseerimisprotsessi toetamine laenude abil abikavas mitteosalevatele riikidele, vajadusel lisaks juba erasektori lahendustele ja siseriiklikele vahenditele.

- Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi suutlikkuse parandamine sekkuda esmaturgudel valitsemissektori võlgade ostmise kaudu ning järelturgudel, kui turutingimused on erakordsed ja finantsstabiilsus on ohus, vastavalt asjakohastele tingimustele.

Lisaks sellele tuleks kaitsemeetmete võimsust tõsta Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi võimalikult ulatusliku kasutamise abil, ilma et suurendatakse fondi toetatavaid tagatisi ning et see toimuks Lissaboni lepingu eeskirjade raames, sealhulgas rahastamist käsitlevate eeskirjade raames.

Euroopa stabiilsusmehhanismi varajane kasutuselevõtmine tugevdaks ka usaldust kriisi lahendamise mehhanismi suhtes ning sellega kaasneksid alalise vahendi tugevamad eelised. Jõupingutusi tuleks teha tehniliste ettevalmistuste ja ratifitseerimismenetluse kiirendamiseks, et Euroopa stabiilsusmehhanism oleks toimimisvalmis juba näiteks 2012. aasta keskpaigaks.

EKP etendab olulist rolli euroala finantsstabiilsuse tagamisel tervikuna, tagades euroala pangasektori piisava likviidsuse ning toetades riigivõlakirjade turu nõuetekohast toimimist, säilitades samal ajal hindade stabiilsuse.

3. PANGASÜSTEEMI TUGEVDAMINE REKAPITALISEERIMISE TEEL

Pidades silmas, kui oluline on Euroopa pankade roll majanduse stabiilsuse ja toimimise tagamisel, on tehtud väga suuri jõupingutusi nende regulatiivseks ja rahaliseks tugevdamiseks. Ka pangad ise on suutnud oma kapitalibaasi kvaliteeti ja kvantiteeti märkimisväärselt parandada.

EL on ümber korraldanud pankade järelevalve ja võtnud õiguslikke meetmeid pankade järelevalvelise kapitali suurendamiseks ja riskantsete edasiväärtpaberistamistehingute probleemi lahendamiseks. Samuti on astutud samme selleks, et hüvitiste maksmise poliitika ei julgustaks võtma liigset riski; kodanike pangahoiuste kaitstavat summat on suurendatud 100 000 euroni. Kapitalinõuete direktiivi CRD IV kiire vastuvõtmisega tagatakse piisav kapitali adekvaatsuse määr ja rakendatakse Basel III kokkuleppe nõuded.

Jätkuv ebakindlus riigivõlakirjade turul on põhjustanud volatiilsuse suurenemist ja seadnud pangandussektori järjest tugevneva surve alla. Lähemas tulevikus on eriti oluline tagada pankade juurdepääs likviidsusele, eelkõige taastades sektori pikaajalise likviidsuse, ning **suurendada nende pankade kapitali, kes seda vajavad**.

Selleks et taastada usaldus ELi pangandussektori vastu, on vaja võtta, koos muude kõnealuse strateegia elementidega, kooskõlastatud ja suunatud meetmeid sektori rekapitaliseerimiseks. Selleks peavad liikmesriigid, Euroopa Pangandusjärelevalve Asutus (edaspidi EPJA) ja Euroopa Keskpank tegema ühiseid jõupingutusi koos komisjoniga. Pankade rekapitaliseerimine strateegia peaks:

- hõlmama kõikide liikmesriikide süsteemselt olulisi panku, st neid panku, mis osalesid EPJA poolt 2011. aasta juulis korraldatud stressitestis, välja arvatud mõned väiksemad kodumaised pangad, millel pole rahvusvahelist tegevust;

- tagama, et arvele võetakse asjaomaste pankade kõik riskid ELi riikide riigivõla suhtes (hinnates usaldusväärselt kogu riigivõlga pangaportfellides ja kauplemisportfellides), et tagada täielik ülevaade varade kvaliteedist;

- tagama, et riskipositsioonide ilmnemisel nõutakse kõrgeima kvaliteediga kapitali määra ajutist, kuid märkimisväärset suurendamist. Seejuures peab kapitali määratlus üldiselt vastama määratlusele, mis on esitatud rahvusvahelises Baseli III lepingus ja mis tuleb saavutada 2015. aastaks;

- tagama, et pangad, kellel ei ole nõutavat kapitali, esitavad rekapitaliseerimise kava ja viivad selle võimalikult kiiresti ellu. Praktikas tähendab see seda, et riiklikud järelevalveasutused peaksid oma järelevalvepädevuse raames kehtestama täiendavad puhvrid, mis takistavad kuni rekapitaliseerimise lõpuleviimiseni dividendide ja preemiate maksmist;

- ette nägema, et pangad hangivad kapitali eelkõige erasektorist, sealhulgas võlga ümber struktureerides ja konverteerides selle omakapitaliinstrumentideks. Vajaduse korral peaksid liikmesriikide valitsused pakkuma oma abi. Kui sellist abi ei ole võimalik anda, tuleks rekapitaliseerimist rahastada Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi laenuga. Mis tahes rekapitaliseerimine riiklikest vahenditest peaks olema kooskõlas ELi

riigiabi eeskirjadega. Komisjon kavatseb pankadele antava riigiabi raamistike kehtivusaega pikendada 2011. aasta järgsele ajale.

Nii kiiresti kui võimalik tuleb **lõpule viia finantssektori reguleerimise uue süsteemi** loomine. Komisjon esitab hiljemalt käesoleva aasta lõpuks viimased ettepanekud, mis käsitlevad krediidireitinguasutusi käsitlevate eeskirjade karmistamist, kõikide kauplemisplatvormide läbipaistvust ja turukäitumist, turu kuritarvitamise vastu võitlemise raamistiku tugevdamist ja kriminaalkaristuste kohaldamist, samuti pangakriiside lahendamise Euroopa raamistikku. Oluline on, et kaasseadusandjad võtaksid kõik ettepanekud vastu kiiresti, 12 kuu jooksul pärast nende esitamist komisjoni poolt.

Kiiresti tuleks kehtestada ka kavandatud **finantstehingute maks** ELi tasandil, mis võimaldaks tagada, et finantssektor annab oma õiglase panuse majanduse taaselavdamisse. EL peaks jätkuvalt taotlema selle maksu kehtestamist terves maailmas.

4. STABIILSUST JA MAJANDUSKASVU SOODUSTAVA POLIITIKA KIIRE KASUTUSELEVÕTMINE

Enamikul liikmesriikidel ei ole võimalik uut fiskaalstiimulit kasutada, sest nende kõige olulisemaks prioriteediks on eelarve konsolideerimine. Me peame keskenduma esimese Euroopa poolaasta raames tehtud riigikohaste soovituste rakendamisele ja riiklike kulutuste suunamisele esmajärjekorras kiiresti kasvavatesse sektoritesse, kõrvaldades tõkkeid ja kasutades ära alakasutatud võimalusi. Liikmesriigid, eelkõige need, kelle riiklike võlakirjade turud on pinge all, peaksid pühenduma tõhusamatele majanduskasvu suurendavatele struktuurireformidele.

ELi tasandil on meie käsutuses mitu struktuurse kasvu hooba – ühtse turu parem ärakasutamine, kaubavahetuse maksimaalne tõhustamine ja hiljuti sõlmitud kaubanduslepingute võimaluste kasutamine on vaid mõned neist. Lisaks näitab praegune kriis, et me peame integreerima konkurentsivõime ELi poliitikatesse. Erilist kasu võib olla suure kasvupotentsiaaliga tehnoloogiasektoritele suunatud meetmetest digitaalse ühtse turu arendamiseks.

Majanduskasvu ja tööhõivet saaks sihikindlalt võimendada järgmiselt:

- **Kasutades paremini ära seda, mis on juba ELi tasandil kokku lepitud**, näiteks:
  - Teenustedirektiivi täielik rakendamine.
  - Ühtse energiaturu loomise lõpuleviimine, mis pakuks tarbijaile võimalust valida tarnijate vahel ja muudaks turud energiatarnijaile täielikult juurdepääsetavateks.
  - Hilinenud maksete direktiiv tuleks VKEde aitamiseks rakendada 2013. aasta märtsi asemel 2012. aasta jaanuariks.
  - Koreaga sõlmitud vabakaubanduslepingu täielik rakendamine.
- **Kiirendades pooleliolevaid kaasotsustamismenetlusi:**

- Välja pakutud, 25 liikmesriigis kehtiv ühtne Euroopa patendikaitse vähendaks äriühingute kulusid hinnanguliselt 80 %.

- Raamatupidamisaruandeid käsitleva direktiivi käimasolev läbivaatamine lihtsustaks nõudeid eelkõige mikroettevõtetele tehtavate erandite kaudu.

- Struktuurifondide kaasrahastamismäärade väljapakutud suurendamine programmitöös osalevates riikides võimaldaks ELi fondide kiiret kasutuselevõtmist majanduskasvu toetamiseks.

- Välja pakutud energiasäästu direktiiv edendaks energia tõhusamat kasutamist.

- Ettevalmistatavate täiendavate kaubanduslepingute sõlmimine strateegiliste partneritega.

- Hoiuseintresside maksustamise ettepaneku ja muude esitatud maksualgatuste vastuvõtmine.

- Komisjoni volitamine pidama ELi nimel läbirääkimisi maksukokkulepete sõlmimiseks kolmandate riikidega, et võidelda tõhusalt maksudest kõrvalehoidmise vastu, vältides samas topeltmaksustamist.

- Vabatahtliku ühise Euroopa müügiõiguse vastuvõtmine.

- **Komisjoni lähikuudel esitatavate ettepanekute kiire käsitlemine**, sealhulgas:

  - Kaksteist ühtse turu akti ettepanekut, sealhulgas:

    – Riskikapitali kättesaadavuse parandamine kogu Euroopas ELi passi kaudu.

    – Elektroonilise autentimise ja allkirja piiriülene tunnustamine ühisel õiguslikul alusel.

    – Riigihangete raamistiku läbivaatamine eeskirjade lihtsustamiseks ja menetluste läbipaistvuse suurendamiseks.

  - Muud ettepanekud:

    – Noorte võimaluste algatus noorte tööhõive suurendamiseks, eelkõige esimese töökoha leidmise lihtsustamine.

    – Ühise õiguste haldamise / autoriõiguste seadus autoriõiguste ühtse turu loomiseks – hinnanguliselt võiks see kolmekordistada muusikateoste müüki interneti kaudu.

Kui kiiresti käsitletava ettepaneku suhtes on raske kokku leppida, tuleks näha ette võimalus kasutada tõhustatud koostööd.

Sellele peaks lisanduma **sihtotstarbeline investeerimine ELi tasandil**. Järgmisel nädalal käivitab komisjon Euroopa 2020. aasta projektivõlakirjade algatuse, tehes ettepaneku alustada katseetapiga käesoleva finantsraamistiku kestel. Nii suudame laiendada investorite baasi mõnede suurte, ELile ja ühtsele turule vajalike infrastruktuuriinvesteeringute rahastamiseks. Seda algatust arendatakse edasi komisjoni ettepanekus Euroopa ühendamise rahastamisvahendi loomiseks järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kestel. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid peaksid kiiremas korras kaaluma, kuidas saaks meie poliitikast lähtuv pank – EIP – teha rohkem pikaajaliste investeeringute rahastamiseks, sealhulgas kasutades uuenduslikke rahastamisvahendeid. Selleks uurib komisjon võimalusi EIP vahendite ja kapitalibaasi suurendamiseks, et EIP saaks anda laenusid reaalmajandusele.

5. TUGEVA JA INTEGREERITUD MAJANDUSJUHTIMISE LOOMINE TULEVIKUKS

Põhimõtteliselt on võimalik euroalal ja ELis laiemalt taastada stabiilsus ja saavutada jätkusuutlik majanduskasv üksnes siis, kui riiklikul tasandil järgitakse mõistlikku poliitikat ühenduse juhtimise asjaomaste suuniste alusel ja kontekstis. Selleks peavad liikmesriigid kindlalt pühenduma valitsemissektori võla jätkusuutlikkuse taastamisele ja tugevdamisele, kombineerides selleks sobivalt eelarve konsolideerimise ja majanduskasvu soodustavad struktuurireformid. Nn Euroopa poolaasta ja uue nn kuuspakiga on loodud tugev majandusjuhtimise raamistik, mida tuleb veelgi tugevdada, sealhulgas selle ühenduse mõõdet. Liikmesriikide poliitika kavandamisel, rakendamisel ja järelhindamisel tuleks rohkem arvestada euroala mõõtmega, et tagada parem majanduspoliitika koordineerimine, mis tugineb järelevalvemenetlustel, mis muutuvad üha rangemaks selliste eeskirjade abil, mida ei saa rikkuda (st riigi eelarvele ja majanduspoliitikale seatakse suuremad piirangud), ja mis toob kaasa ulatuslikuma majanduspoliitilise vastutuse integreerimise ja distsipliini euroalal. Selles kontekstis kaalutakse majandus- ja rahaküsimuste eest vastutava voliniku rolli täiendavat suurendamist. Komisjon teatas, et kavatseb parema majandusjuhtimise saavutamiseks töötada ühenduse meetodi alusel välja ühtse järjekindla raamistiku. Selleks teeb komisjon vajalikud ettepanekud.

Kooskõlas 21. juulil 2011 toimunud euroala tippkohtumisel tehtud otsustega teeb Euroopa Ülemkogu eesistuja tihedalt komisjoni presidendi ja eurorühma esimehega konsulteerides konkreetsed ettepanekud töömeetodite parandamiseks ja kriisijuhtimise tõhustamiseks euroalal, eelkõige euroala tippkohtumise, eurorühma ja euroala töörühma vahelise ühtlustatuma protsessi abil.

Selleks et tulevikus majandust paremini juhtida, tuleb:

- rakendada nn kuuspakk võimalikult kiiresti, kasutades selleks stabiilsuse ja kasvu pakti kohaseid tugevamaid ennetavaid ja korrigeerivaid vahendeid (puudujäägi/võla kriteeriumid) ja rakendades uut makromajandusliku tasakaalunihete korrigeerimismenetlust (ülemääraste tasakaalunihete menetlus);

- tugevdada majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaastat, et intensiivistada järelevalvet majandus- ja rahapoliitika üle, sealhulgas lõimides laiendatud euroala pakti ja oma menetlused.

Hoolimata sellest, et uue kuuspaki kiire ja range rakendamine on keerukas, tuleb minna edasi ja:

- kehtestada sätted euroala nende liikmesriikide majanduse ja eelarve järelevalve tugevdamiseks, kes taotlevad või saavad finantsabi Euroopa Finantsstabiilsuse Fondist, Euroopa Stabiilsusmehhanismist, Rahvusvahelisest Valuutafondist või muult rahvusvaheliselt rahastamisasutuselt. Komisjon teeb nõukogule ja Euroopa Parlamendile ettepaneku artikli 136 alusel;

- teha komisjoni/nõukogu menetluste abil järelevalvet ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluses/programmis olevate euroala liikmesriikide eelarvepoliitika üle, mis võimaldaks komisjonil/nõukogul sekkuda, näiteks selleks, et eelnevalt analüüsida riiklikke eelarveprojekte, taotleda tõsisematel juhtudel teist lugemist, teha aasta jooksul parandusettepanekuid ja teha järelevalvet eelarve täitmise üle. Komisjon teeb nõukogule ja Euroopa Parlamendile ettepaneku artikli 136 alusel, määrates kindlaks sellistel juhtudel astutavad järkjärgulised sammud ja kohaldavad tingimused;

- kooskõlas euroala tugevama seesmise juhtimisega, liikuda euroala ühtsema välisesindatuse poole. Komisjon teeb selle saavutamiseks konkreetsed ettepanekud;

- hinnata ning töötada välja stabiilsust tagavate võlakirjade kasutamisvõimalused – see moodustaks veelgi rohkem tugevdatud majandusjuhtimise raames osa euroala poliitiliste vahendite arsenalist. Komisjon avaldab enne aasta lõppu peamiste võimaluste kohta rohelise raamatu.

Selleks et jõuda kiiremini parema majandusjuhtimiseni, tuleks ette näha tõhustatud koostöö kõikidel nendel juhtudel, kus otsustamisega viivitatakse pikalt.

Lõpetuseks võib osutuda asjakohaseks mõnede või kõikide nimetatud sammude kindlaksmääramine aluslepingu läbivaatamise ametlikus raamistikus. See ei annaks kiiret lahendust praegusele kriisile, mille vastu tuleks võidelda käesolevas teatises esitatud meetmete kiire ja otsustava rakendamise teel. Kui see on tehtud, võiks kaaluda aluslepingu muutmist, et konsolideerida ja avaldada veelgi suuremat mõju ühenduse uuele ülesehitusele, mida praegu luuakse teisese seadusandluse abil. Aluslepingu muutmine võib samuti aidata tagada, et euroala põhjalikum integreerimine oleks ühtsem liidu kui tervikuga, eelkõige ühtse turuga.